

Slovenski Pravnik.

Leto XXVII.

V Ljubljani, 15. decembra 1911.

Štev. 12.

O stališču žene kakor pooblaščenke v pravnih.

Po §-u 449 c. pr. r. sme le zakonska žena s pooblastilom svojega moža nastopati v pravi in to le v malotnih stvareh. Drugače pa se sme po §-u 29 c. pr. r. postaviti za pooblaščenca svojepravno osebo moškega spola, kolikor ni zapovedano zastopanje po odvetnikih in ne presega sporni predmet v denarjih ali v denarni vrednosti zneska 1000 kron.

Kjer prebivalstvo hodi v inozemstvo za delom (v Ameriko, v nemške države, v rumunske gozde itd.), je živa potreba, da postavi odhajajoči gospodar pooblaščenca na domu. Izkušnja pri naših sodiščih nas uči, da se posestnik bolj nego na moškega sorodnika ali nesorodnika-rojaka zanaša na soprogo, in vsak sodni okraj, ki je po ameriškem izseljevanju prizadet, ima raditega na stotine ženskih pooblaščenk. Pooblastila se skoro brez izjeme dajejo potom onih že čisto v navado prišlih tiskanih vzorcev, ki se dajejo odvetnikom za pravdo, to je v obliki pravnih pooblastil, ki imajo v detajlu bolj ali manj obširne stvarnopravne določbe, pa bi zadoščala za oblast, ki jo daje zakon odvetniku po §-u 31 c. pr. r.

Sodišča smatrajo takšna pooblastila zakonskih žen za pooblastila sploh po §§-ih 1002 in 1008 o. d. z. in so jim pod pogojem, da vsebina ni nasprotna, zadostna tudi za zemljiško knjigo, če niso preko enega leta stara. To s tega vidika, da je v pooblastilu imenovana pooblaščenka stvarno upravičena, izvršiti v pooblastilu navedena opravila.

Za redno okrajnosodno postopanje (§ 431 nasl. c. pr. r.) velja v stvarnopravnem oziru isto. Kajti določba §-a 29 c. pr. r. se tolmači edino tako, da ženska ne more nastopati v pravnih kakor stranka, kadar ni spornica, ampak le kakor pooblaščenka, spornikova zastopnica. V takšnih primerih so si sodišča ustvarila prakso, da žensko, ki je v prevesnih primerih žena spornika, napotijo, naj spo-

sobno moško osebo namesti, in nameščenega moškega smatrajo za stvarno in pravdno upravičenega zastopnika odsotnega spornika. Do te rabe je privedlo naziranje, da določba §-a 29 c. pr. r. v nobenem oziru ni razveljavila določbe civilnega prava o pooblaščenju, marveč da je ženski odrečena zgolj pravdna zmožnost zastopanja pri sodišču. Logična posledica je, da sme žena nameščati, kolikor dovoljuje določba §-a 1010 o. d. z., to je takrat, ako je imenovanje namestnika v pooblastilu izrečno dovoljeno, ali pa, ker je namestitev vsled okolščin neizogibna.

Očito je, da je to ravnanje ustrezalo dejanskim razmeram in potrebam. Posestnik dá ženi pooblastilo, da ima pooblaščenca tudi za morebitne pravde, drugače bi bil v pravdi brez pooblaščenca, čeprav si ga je bil postavil. Pravno sigurnost bi to zelo poslabšalo.

V neki pravdi je pooblaščenka — soproga v imenu odsotnega posestnika naperila zoper sosedo lastninsko tožbo ter je vzlic pouku prišla k ustni sporni razpravi brez namestnika. Toženec je izrazil dvom o pravdni zmožnosti, recte o zastopniški zmožnosti žene, toda ko mu je sodnik razložil, da v takih primerih ravna, kakor smo zgoraj povedali, izrekel se je toženec takoj zadovoljnim, da se nedostatek popravi s tem, da bo tožnikova pooblaščenka pri prihodnji ustni razpravi na licu mesta namestila sposobnega moškega. Tako se je zgodilo. Žena je v pooblastilo vpisala namestitev in namestnik je prisostvoval pri razpravi, ne da bi bil toženec ugovarjal. Potem pa je toženec napadel sodbo radi ničnosti po §-u 477 št. c. pr. r., češ da je po §-u 29 c. pr. r. žena kratkomalo nesposobna za vsako pravdno dejanje, ne le za razpravljanje, marveč tudi za vložitev tožbe, prejem pravnih spisov itd., ter da namestitev moškega tekom pravde ni bila nobena poprava, ker pooblaščenec ne more več pravic dati naprej, nego jih ima sam.

Druga stopnja je uradoma razveljavila sodbo in vse postopanje iz istega ničnostnega razloga §-a 477 št. 5 c. pr. r., češ, da se sme po §-u 29 c. pr. r. postaviti za navadnega pooblaščenca le osebo moškega spola ter da za zastopanje pred sodiščem v pravnih razen malotnih stvari mož ne more pooblastiti svoje žene. Toliko da je določba §-a 1008 o. d. z. razveljavljena. Neveljavno da je pooblastilo, s katerim je tožnik dal ženi izrečno pravdno pooblastilo po zmislu §-a 31 c. pr. r. in še specijelno pooblastilo po zmislu §-a 1008 o. d. z. Ker žena nima nobenih pravic, da zastopa v pravnih

nem postopanju, potem ne more biti govor o pravici, veljavno postaviti namestnika. Na nedostatek pooblastila se je ozirati v vsaki dobi pravnega spora (§ 37 c. pr. r.). Niti s tožbo, niti s poznejšnim zastopanjem ni bilo ustanovljeno, ne nadaljevano nobeno pravdno razmerje, marveč tožnik te pravde nikoli ni nastopil.

V r h o v n o sodišče je skladno z rekurznim predlogom sklep II. stopnje razveljavilo ter vrnilo stvar, da je dalje reši (odl. od dne 31. oktobra 1911 R VI 335/11). Utemeljuje, da določba §-a 29 c. pr. r. ne derogira določbe §-a 1008 o. d. z. v tem zmislu, kakor ne bi dovoljevala pooblastitve žene za zastopanje. Obratna razlaga ne ustreza pravni svrhi tega paragrafa, ki določa zgolj kakovost oseb (glej tudi § 26 c. pr. r.), ki se smejo dopuščati za pravdne zastopnike pred sodiščem. Besedilo ne izreka, da pooblastitev žene za zastopanje ne velja, marveč le, da žensk za zastopnice ni pripuščati. Dvorni dekret od 24. oktobra 1845 št. 906 zb. pr. z. (sumarni prestopnik) je določal v §-u 9, da smejo pravdne stranke razpravljati po osebah, ki niso odvetniki, toda 24 let stare morajo biti in moškega spola. Ta določba je jasno izražala, da žena ne sme hoditi k sodišču zastopati, ne pa, da pooblastilo ni stvarno veljavno. V bistvu sta si stara in nova določba enaki. Določba §-a 31 c. pr. r. tu sploh ne prihaja v poštev, ker velja le za odvetnike. Pooblastilo, ki ga je tožnik ženi dal, ni nobeno pravdno pooblastilo, čeprav se tako nazivlja, marveč je »pooblastilo sploh« po §§-ih 1002 in 1008 o. d. z., ki po §-u 1009 o. d. z. upravičuje soprogo, da izvrši v pooblastilu navedena opravila, in ta pravica obstoji, čeprav § 29 c. pr. r. brani, da bi pred sodiščem zastopanje sama izvedla. Pooblastitev je stvarno veljavna in enako tudi namestitev, ker ima po §-u 1010 o. d. z. pooblaščenec pravico postaviti namestnika, ako mu pooblastilo kakor tukaj po vsebini to dopušča. Postavljeni namestnik je imel popolno sposobnost za zastopanje pred sodiščem in je torej tožnika zakonito zastopal. Vrhu tega je pri drugi razpravi podatke prejšnjega razpravljanja s svojim zadržanjem potrdil, in zato manjkajo pogoji ničnostnega razloga po §-u 477 št. 5 c. pr. r. —

Ta primer je z ozirom na posle pri naših sodiščih velezanimiv. Sodišča bodo dobila jasno sigurnost, da je njih dosedanje postopanje pri pravnih odsotnih pravilno, saj so avtentično razpršeni dvomi o pravem stališču ženske kakor zastopnice v pravnih in o vprašanju, da imenovanje pooblaščenca in namestnika za pravdo

nima nobenega posla s pravnim pravom. Celo v pravih nad tisoč kron je dopustno, za pravdo pooblastiti navadnega moškega ali žensko. Tak pooblaščenec ne bo mogel zastopati pred sodiščem, ker se sme veljavno pripustiti le odvetnik, toda brez dvoma bo upravičen, namestiti s pomočjo §-a 1010 o. d. z. odvetnika. Tudi ta substitucija bo veljavna, ker je pooblastitev nesoden akt, ki ustvari pravno zastopanje po pravilih civilnega prava.

Dr. Fr. G.

O podlagah odločbam po nemškem in avstrijskem civilnopravdnem redu.

(Dr. Hermann Bayer: Entscheidungsgrundlagen im deutschen und österreichischen Zivilprozeß. Ein Beitrag zur Lehre von der materiellen Richtigkeit des Urteiles. Graz, Leuschner & Tubensky, 1911, 328 str.)

Monografskih razprav o posameznih važnejših civilnopravnih inštitutih ima avstrijsko civilnopravno slovstvo bore malo. Tembolj razveseli naznanjeno delo drja. Bayerja, sodnika v Gradcu, ki utegne prav občutno vrzél v tem slovstvu celo srečno izpolniti.

Kakor pravi podnaslov knjige, peča se delo s primerjavo avstrijskega in nemškega civilnopravnega reda glede materialne pravilnosti sodeb. Namen civilne pravde je zasiguranje ali uveljavljenje zahtevkov, služečih zasebnim interesom. Ako pa pride zasebni interes navskriž z občimi interesi, onda treba zasebnega žrtvovati občemu. Za civilnopravno pravo ni na mestu niti načelo izključne izvedbe pravde po sodniku, niti načelo neomejene razpolagalne svobode strank. Treba kompromisa med obema smerima.

Predno začne dr. Bayer raziskavati, kateri obeh civilnopravnih redov — nemški ali avstrijski — ustreza bolj postulatu materialne resničnosti sodeb, podaje kratek obris o rimskem civilnem pravdnem redu, ki naj služi nekako za podlago razmotravanja o danem vprašanju. Ko pride do modernega prava, določi predvsem polje svojih raziskavanj. Sledeč mojstru civilnopravne vednosti, Hellwigu, razločuje pravdne predpogoje, pa pravdne in materialne tožbene predpogoje. Pravdni predpogoji,